פיחת [1] **או הוסיף** [2] **תרומתו תרומה.** פי׳ בקונטרס פיחת שתרם ג׳ ממ׳ וקאי פיחת לבעל הבית וי״מ משמע היכא דפיחת שתרם אחד משתים וקאי פיחת אתרומה מ״מ משמע היכא דתרם השליח ואפי׳ אתת בעה״ב ואמר לו לא היה בדעתי לכך אפ״ה תרומתו תרומה וקשה דמאי [3] מדהא דאמר (ב״מ דף כב.) האומר לשלוחו לא תרוס והלך ותרס אם א״ל בעה״ב כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ואם לאו אין תרומתו תרומה ומוקי לה התם כגון דשויה בעה״ב שליח ואפ״ה אין תרומתו תרומה כיון שלא פירש לו בהדיא שתתרלה ליפות וי״ל דהתם היינו טעמא לפי שאין דרך בני אדם לברור היפות כדי לתרום אלא הביעוים [א] אבל הכא דיש הרבה בני אדם דדרכן לתרוס בעין יפה מצי למימר ליה להכי אמדתיך [ב] ובטלת דעתך אצל דעתי למה שאמדתיך: **מה לגירושין שכן ישנן חול.** אבל לא מצי למימר שכן ישנן בע״כ כי ההיא דלעיל דאיכא למימר קידושין יוכיחו אבל לעיל לא מייתי ליה אלא גבי קידושין:

שכן ישנה במחשבה. ומיהו קידושין הוו אתו מתרומה ומגירושין דכי פרכת מה לגירושין שכן ישנן בע״כ תרומה תוכיח מה לתרומה שכן ישנה במחשבה גירושין יוכיחו ומיהו מהיקישא דויצאה והיתה לא הוה מצי [ג] מפיק דאיצטריך לשאר דרשות [ד]: **נפקא** ליה מדר׳ יהושע בן קרחה. וא״ת אמאי לא יליף דשליחות מהני בקדשים משחיטת פרו של אהרן מדאיצטריך לומר שהיה בבעלים כדכתיב (ויקרא ט״ז) ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דבשאר קדשים לא בעינן [ה] בעלים [ו] וי״ל דהא דממעטינן מפרו של אהרן חטאת דווקא דומיא דפרו של אהרן וה״נ משום דבחטאת כתיב אותו [ה] אפי׳ בע״כ [ו] והלכך כיון דאי איתא לקמן מקריבין אותו בע״כ דין הוא שיעשה שליח אבל שאר קרבנות [ז] דלא מקריבין בע״כ לא הוה ידעינן איכול לעשות שליח אי לא דנפקא ליה מדר׳ יהושע בן קרחה: **שכן ישנן במחשבה.** תרומה דכתיב (במדבר יח) ונחשב לכם תרומתכם וקדשים דכתיב בדברי הימים (ב׳ כט) כל גדיב לב עולות: **העובד כוכבים והכותי שתרמו תרומתן תרומה.** פירש הקונטר׳ ליאסר לזרים דקסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע ומירוח העובד כוכבים אינו פוטר מן התרומה ובמנחות (דף סז.) יליף טעמא מדגנך דגנך תרי זימני למעוטי דיגון עובד כוכבים ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות מדמעת אם נפלה בחולין אוסרתה וחייבין עליה חומש המולה בשוגג ור״ש פוטר דקסבר אין מירוח העובד כוכבים חייב בתרומה ויליף מדגנך ולא דיגון עובד כוכבים ולדידיה ליכא מיעוטא אחר מיעוטא דמצריך להו לפי׳ דמשמע דפליגי בית קנין לעובד כוכבים ובפ׳ השולח (גיטין מז.) פליגי בה אמוראי ואין סברא לומר דפליגי תנאי בפלוגתא דאמוראי לכך פי׳ ר״י דת״ק סבר דאפי׳ יש קנין מקנאתו חייב בתרומה כגון שגדלה אצל בידי [ט] ישראל [י] ואי משום מירוח העובד כוכבים [יא] דפוטר [יב] לא דמיירי שמרחו ישראל ואי משום לקחם [יג] י״ל דמיירי שלקחם קודם מירוח ואח״כ מירחם ישראל ופטורא דלקחם אינו אלא אחר מירוח כן פי׳ ר״ת [יד] וקשה דא״כ דומיא דהכי פוטר ר״ש ומאי טעמא וי״ל דטעמא כדאמר [זבחים] (דף מה.) דאמר ר״ש קדשי עובדי כוכבים אין בהם מעילה משום דילפינן חטא חטא מתרומה ובתרומה כתיב בני ישראל [טו] ולא עובדי כוכבים אלמא ממעטו ליה מקרא בהדיא [ה]: **ודילמא**

פיחת עשרה או הוסיף עשרה תרומתו תרומה מנלן וכי תימא דיליף מגירושין מה לגירושין שכן ישנן חול אמר קרא אתם [1] גם אתם [ב] [א] לרבות את השליח ונכתוב רחמנא בתרומה וניתו הנך ונגמרו מינה משום דאיכא למפרך [ב] שכן [ג] ישנה [ד] במחשבה והא [ד] דתנן [2] חבורה שאבד פסחה ואמרו לאחד צא ובקש ושחוט עלינו והלך ומצא ושחט והן לקחו ושחטו אם שלו נשחט ראשון הוא אוכל משלו והם אוכלים [א] ושותים עמו מנלן וכי תימא דיליף מהנך מה להנך שכן ישנן חול אצל קדשים נפקא ליה מדרבי יהושע בן קרחה [ה] דא״ר יהושע בן קרחה מנין ששלוחו של אדם כמותו שנאמר [2] ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל כולן שוחטין והלא אינו שוחט אלא אחד [ו] אלא [ה] מכאן [ז] ששלוחו של אדם כמותו נכתוב רחמנא בקדשים וניתי הנך וניגמרו מינה משום דאיכא למפרך מה לקדשים שכן רוב מעשיהן ע״י שליח חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא נכתוב רחמנא בקדשים ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן חול אצל קדשים לא נכתוב רחמנא בגירושין ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן במחשבה אלא לא לכתוב רחמנא בתרומה ותיתי מהנך [ו] ה״נ ואלא אתם גם אתם למה לי מיבעי ליה לבדרבי ינאי [ח] דא״ר ינאי גם אתם [ה] מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית הא למה לי קרא מדרבי חייא בר אבא א״ר יוחנן נפקא [ט] דא״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן [י] אין העבד נעשה שליח לקבל גט מיד בעלה של אשה לפי שאינו בתורת גיטין וקידושין איצטריך ס״ד אמינא עבד דלאו בר היתירא הוא כלל אבל עובד כוכבים הואיל ואיתיה בתרומה דנפשיה [ו] דתנן [י] העובד כוכבים והכותי שתרמו תרומתן תרומה אימא שליח נמי עביד קמשמע לן ולר׳ שמעון דפטר דתנן [ו] תרומת עובד כוכבים מדמעת וחייבין עליה חומש [ז] ור״ש פוטר [ח] אתם [ה] גם אתם למה לי איצטריך סד״א הואיל ואמר מר [ט] אתם [ה] ולא אריסין אתם ולא שותפין אתם [ט] ולא אפוטרופוס אתם [ט] ולא התורם את שאינו שלו אימא אתם ולא שלוחכם נמי קמ״ל הניחא לרבי יהושע בן קרחה אלא לרבי יונתן דמפיק ליה להאי קרא לדרשא אחרינא מנא לן דתניא [ט] רבי יונתן אומר מנין שכל ישראל כולן יוצאים בפסח

פיחת י׳. שתרם אחד מארבעים: **תרומתו תרומה.** דאמר ליה בהכי אמדתיך [ב] **מנלן.** דשליח תורם: **גם אתם.** כן תרימו גם אתם והאי גם יתירא הוא: **במחשבה.** נותן עיניו בלב זה ואוכל בלב זה [ג] דכתיב (במדבר יח) ונחשב [ד]: **והא** [ד] **דתנן.** מבני חבורתם: **לא ובקש.** פסקה התכול: **והן אוכלין עמו.** שהרי עשאוהו שליח לשחוט ושלהן פסול: **מנלן.** דשלוחו של אדם כמותו לשחיטת קדשים: **אלא קדשים.** אפי׳ תרומה אוכל הוא אלא: **רוב מעשיהם.** כל עבודת הקרבתם ע״י כהנים שהם שלוחים [ה]: **הי תיתי גרסי׳: שכן ישנן במחשבה.** קדשים נמי איתנהו במחשבה [ו] (וכן נמי פסול קדשים ופיגול ע״י מחשבה הם באים) גמר בלבו לומר שור זה עולה הרי הוא עולה כדתני׳ בשבועות בפ״ג (דף כו:) מולא שפתיו [ז] אין לי אלא שהוליא בשפתיו גמר בלבו מנין ת״ל [ח] כל נדיב לב עולות: **ותיתי מהנך.** מה קדשים שהן קדש ישנן בשליח תרומה שהיא חול לא כל שכן מה לקדשים שכן רוב מעשיהם ע״י שליח גירושין יוכיחו מה לגירושין שכן ישנן חול אצל תרומה קדשים יוכיחו וחזר הדין הלך השור שהכהן שיבנו ע״י עצמו ושלוחו כמותו אף אני אביא תרומה: **לבדר׳ יוחי.** להכי כתב גם לרבויי שליח משום דבעי לאקושי למשלחו למימר דבעובד כוכבים פסול: **נפי שליחו הוא.** אלמא לא בעי קרא דמסברא אית לן למימר דמידי דלא שייך ביה לא מתעביד עליה שליח: **ואם בר היתירא הוא גרסי׳.** אינו בשום לד היתר אשת איש שאינו מגרש דהא אין לו קידושין: **ס״ג** אבל עובד כוכבים הואיל ואיתיה בתרומה דנפשיה: **שתרמו.** את שלהן: **תרומתן תרומה.** ליאסר לזרים דקסבר אין קנין לעובד כוכבים בארץ ישראל להפקיע [ג] ומירוח עובד כוכבים אינו פוטר מן התרומה ובמנחות (דף סז.) יליף לה טעמא מדגנך דגנך תרי זימני [ד] למעוטי דיגון עובד כוכבים ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות מדמעת אם נפלה בחולין אוסרתה וחייבין עליה חומש: **וחייבין עליה חומש.** המולה בשוגג: **ור׳ שמעון פוטר.** דקסבר אין מירוח העובד כוכבים חייב בתרומה ויליף לה מדגנך ולא דיגון עובד כוכבים בתרומה (שם) ולדידיה ליכא מיעוטא אחר מיעוטא דמצריך להו לריכי: **אתם גם אתם למה לי.** פשיטא דלא הוי עובד כוכבים שליח דהא ליתיה בתרומה דנפשיה: **איצטריך.** לרבויי שליח לתרומה משום דכתיב אתם למעוטי אריסים מלתרוס חלקו של בעה״ב ואפטרופוס יתומים והתורם את שאינו שלו אלא מדעתו אימא למעוטי נמי שליח להכי איצטריך גם לרבויי: **הניחא לרבי יהושע.** דנפקא ליה שליחות דקדשים מושחטו אותו:

בפסח

העובד כוכבים חייב בתרומה ויליף מדגנך ולא דיגון עובד כוכבים ולדידיה ליכא מיעוטא אחר מיעוטא דמצריך להו אצרוכי עכ״ל וקשה לפי׳ דמשמע דפליגי בית קנין לעובד כוכבים ובפ׳ השולח (גיטין מז.) פליגי בה אמוראי ואין סברא לומר דפליגי תנאי בפלוגתא דאמוראי לכך פי׳ ר״י דת״ק סבר דאפי׳ יש קנין מקנאתו חייב בתרומה כגון שגדלה אצל בידי [ט] ישראל [י] ואי משום מירוח העובד כוכבים [יא] דפוטר [יב] לא דמיירי שמרחו ישראל ואי משום לקחם [יג] י״ל דמיירי שלקחם קודם מירוח ואח״כ מירחם ישראל ופטורא דלקחם אינו אלא אחר מירוח כן פי׳ ר״ת [יד] וקשה דא״כ דומיא דהכי פוטר ר״ש ומאי טעמא וי״ל דטעמא כדאמר [זבחים] (דף מה.) דאמר ר״ש קדשי עובדי כוכבים אין בהם מעילה משום דילפינן חטא חטא מתרומה ובתרומה כתיב בני ישראל [טו] ולא עובדי כוכבים אלמא ממעטו ליה מקרא בהדיא [ה]: **ודילמא**

מסורת הש״ס

[1] ב״מ כב. ספרי פ׳ קרח. [2] [בכתי״ש נוסף: מה לתרומה], [3] [בילה יג.]; [4] ספרים לח.; [5] מכילתא פ׳ בא פרשה ה נדרים עב: מזר יב: ב״מ לו. [בכרכות לד: מגיגה י: מנחות לג: לקמן מג.], [6] [חולין כט ע״ב], [7] [בכתי״ש: אין סכי ממי], [8] גיטין כג: ב״מ (כב.) עא.; [9] גיטין כג: ע״ש, [10] תרומות פ״ג מ״ט גיטין כג.; [11] תרומות שם, [12] [עי׳ תוס׳ מנחות שם. ד״ה גזירה], [13] מיוחר, [14] גיטין נב, [15] [פי׳ על זה ממלא בתוס׳ כתובות כ: ד״ה הרי זה וכפרש״י דגיטין נב.], [16] פסחים עח: [וחס אימא ר׳ נתן], [17] [כתובות ק ע״ב], [18] [שבת קמב סוע״ב], [19] [בילה יג ע״ב], [20] [לעיל כג ע״ב], [21] רש״ל מ״ו, [22] [דברים כג.], [23] [דב״ב כמן], [24] [גיטין מז ע״ב], [25] [דברים יב, ח. וסס יד, כג.], [26] [נ״ל שמיק], [27] [לעיל ה ע״ב], [28] [נ״ל דפטור. רש״ל], [29] [ב״מ פח רע״ב], [30] [בכתובות יא ע״ב ד״ה טבלים], [31] [במדבר יח, יט],

תורה אור השלם

1. כֵּן תְּרִימוּ גַּם אַתֶּם תְּרוּמַת יְיָ מִכֹּל מַעַשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת תְּרוּמַת יְיָ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:

במדבר יח כח

2. וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם:

שמות יב ו

גליון הש״ס

גמ׳ לרבות את השליח. עי׳ יבמות קא ע״ב תד״ה וקלאו לו ונערכין דף ב ע״א תד״ה קכנו: **שם** ישנה במחשבה. עי׳ גיטין לא ע״א תד״ה כך בתומת מעשר: **שם** מבאן ששלוחו ש״א כמותו. עי׳ בפרש״י בתומס ס׳ ויקרא כ״ד ד״ה בפסוק וגמרו אותו כל העדה: **שם** גם אתם למה לי. עי׳ עוסי אבן מגיגה י׳ ע״ב ד״ה מה התם:

מוסף תוספות

א. והוי כמו טעות. תוס׳ כתובות לט: ודמיא לשליח שתרם א׳ משלושים. תוס׳ טוף. ב. כדאיתא בכתובות ק. תוס׳ הרא״ש כיון דאפשר בהאי אומדנא ושלחו סתם ודאי אל דעת כן שלחו דאי לא הוה ליה לפרושיה הלכך שליחותיה עביד. ריטב״א. ג. מכלל דשאר קרבנות אפילו ע״י שליח ובכה״ג אמרינן במנחות [יט.]. תוס׳ הרא״ש. ד. וקנה ממנו

עין משפט נר מצוה

יב א מיי׳ פ״ד מהל׳ תרומות הלכה ח:
ב מיי׳ שם הל׳ טו טוש״ע י״ד סי׳ שלא סעי׳ מו:
יג ג מיי׳ פ״ג מהל׳ קרבן פסח הלכה ד:
יד ד מיי׳ פ״א מהל׳ שגיאות הלכה ח סמג עשין פג טוש״ע מ״מ סימן קפב סעיף ג:
טו ה מיי׳ שם פ״ג הלכ׳ ח ופ״ד מהלכות תרומות הלכה ח סמג שם טוש״ע שם סי׳ קפח סעיף ג:
טז ו מיי׳ פ״ו מהל׳ גירושין הלכה ו סמג עשין עח טוש״ע אה״ע סימן קמח סעיף לח:
יז ז מיי׳ פ״ד מהלכות תרומות הלכה טו [טוש״ע י״ד סי׳ שלא סעי׳ מד]:
יח ח מיי׳ שם הלכה י ע״ש בכ״מ [טוש״ע שם סעיף לז]:
ט מיי׳ שם [ופ״א מהל׳ מחלות הל׳ ט טוש״ע שם סעי׳ לח]:
יט י מיי׳ שם הלכה ג [טוש״ע שם סעי׳ לז]:

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ והם אוכלים עמו כל״ל:

מוסף רש״י

פיחת עשרה. שתרם אחד מארבעים בעין יפה, או הוסיף עשרה. שתרם אחד מששים (בכורות סא. מכת״י). **אתם גם אתם.** כן תרימו גם אתם, מהכא נפקא לן שלוחו של אדם כמותו לתרומה, שהשליח שתרם תרומתו תרומה (ב״מ כב.). **במחשבה.** נותן עיניו בלב זה לשם תרומה ואוכל בלב זה ואע״פ שלא הפרש ונפקי מונחשב (גיטין לא.). שמחשב ואומר שני לוגין יין שאני עתיד להפרים הרי הן תרומה כלאמרינן גבי ניקח יין מבני הכותים ולהכי קרי ליה מחשבה משום דאינו מונה אותן א״ל נותן עיניו בלב זה ואוכל בלב אחר (בכורות נס. ועי״ש בכת״י). **אם שלו נשחט ראשון.** הואיל והם אמרו לו שחוט עליו, על שלו הם נמנין ושוב אין יכולין לזיכמות על שלהן, ושלהן יפרף דפסח בלא בעלים הוא ואוכלין כולן משלו (פסחים צח:). **מה אתם בני ברית.** מהולים ונכלו בברית מלות, אף שלוחכם בני ברית. לאפוקי עובד כוכבים, אבל עבד בן ברית הוא דכתיב (דברים כט) מתוטב עלך (גיטין כג.). דבעינן דומיא דמשלח שיהיו דינין שוגגין כו (ב״מ צו.). **העובד כוכבים והכותי שתרמו תרומתן תרומה.** ואפטורה לזרים דקסבר אין קנין לעכו״ם בארץ ישראל להפקיע מקדושת מעשר והקדש הנכו״ם הקדש כדילפינן [קולין יג.] מאש אש לרבות את הנכו״ם שנולדין לזרים ונדבות ביראל (גיטין כג.). **ולא אריסין.** על חלקו של בעל הבית (שם נב.). **ולא שותפין.** אין יכול לתרום על חלק חברו שלא מדעתו (שם). **ולא התורם את שאינו שלו.** הך פיפא טעמא דרשא, כלומר אתם ממעטו התורם שאינו שלו, והני סולמו שאינו שלו ניטהו, אי נמי זו ואין צריך לומר זו קמני (שם).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בפסח אחד. אע"פ שאין בו כזית לכל אחד דקסבר אכילת פסחים לא מעכבא אלא זריקת דם לחודא[ד]: **מיניה.** מן המקרא עצמו דמכל מקום אחד מהן שוחטו בשלימותם: **דאית ליה שותפות.** דהא של כל הקהל הוא אבל שליח בעצמא לא: **ויקחו להם איש וגו'.** אחד לוקח לכל המשפחה: **איש זוכה.** ולעולם משום דאית ליה שותפות בגוייהו. ודקאמרת אם אינו ענין ענין הוא לו דאיצטריך לו למעוטי קטן שאין לו כח ליקח בשביל אחרים להיותו זוכה להן במקחו: **ואכלי מיבעי ליה.** איש לפי אכלו תכוסו דשוחטין את הפסח על היחיד ולא אייתר לן שליחות היכא דלא שייך: **אין שוחטין את הפסח על היחיד.** רבי יהודה אומרה וליף לה[ה] מלא מוכל לזבוח את הפסח בתמד[ו] ביחיד: והא הוו נמי קטנים בנוחלי הארץ וכי הזוכים להם במורת שלוחין בלו ושלא אין שליחות לקטן דגבי ושלח ושלחה איש כתיב (דברים כד) כי יקח איש ומינה ילפינן (בב"מ דף עא.): דאין הקטן עושה שליח: **אלא.** הוא לאו לאתויי שליח אתא אלא לזכין לאדם שלא בפניו אתא דקטנים כשלא בפניו דמו וכיון דנחלת הארץ זכות היא להם היתה חלוקתם חלוקה: **אלא דרבנא.** כלומר לא זכות שלא בפניו גרידתא איכא למשמע מינה לגדולים אלא לאורויי נמי דלקטנים אפי' חובה הבאה ממתנת זכות דאאין ב"ד לעשות להן כי הכא לזכותם בנחלה בלו ואע"פ שפעמים שחלוקה זו חובתם דאיכא דלא ניחא ליה בחלק שנפל לו אפ"ה לא הדרי בהו: **לחוב אמאי.** אי פשיטא לן שיבא לחובתם מה לנו להעמיד אפוטרופוס לכך: **אלא לחוב ע"מ לזכות.** אנו נעמידם לדון ולערער בשבילם לזכותם ולהנאתם ואם יתמיידו בדין מה שעשו[ז] **נשיא אחד.** והכא זכות וחובה הוה כדאמרן דאיכא דניחא ליה (בהו) בהכי כו' כדאמרן: **וכוריין לו חלק יפה.** לכל אחד יפה לזה ויפה לזה: **שום הדיינים.** שאמו נכסי לוה לגמלה אלא בפני לוה לו אלא מדעתו משום דלא הוה ליית דינא: הא

ודילמא שאני התם דאית ליה שותפות בגוייהו. פי' אבל לשוייה שליח היכא דליכא שותפות מנליה ואין לומר דאין הכי נמי היכא דליכא לו שותפות בגוייהו לא מצי שוייה שליח דהא תנן בפ' האשה (פסחים דף פח:) הרי שאמר לו רבו לא ושחוטו עלי הפסח ושכח מה אמר לו רבו גדי או עלה יקח גדי ועלה ויאמר אם גדי אמר לי רבי עלה שלי וגדי שלו ואם עלה אמר לי רבי גדי שלי ועלה שלו ומדקאמר עלה שלי וגדי שלו משמע שאין לו שותפות בגדי אפ"ה שוחט גדי עבור רבו אלמא דמצי לשוייה שליח אפי' היכא דלית ליה שותפות בגוייה וא"ת אמאי לא דחי לעיל נמי[א] דהסיא דר' יהושע בן קרחה מיירי דאית ליה שותפות בגוייהו כדאמר הכא וי"ל דלרבי יוחנן דמפיק מהאי קרא דכל ישראל יוצאין בפסח אחד דקסבר אכילת פסחים לא מעכבא א"כ האי דקאמרת אחד שוחט לכולן מיירי דאית ליה שותפות בגוייה דהא בהכי קרא מיירי אבל לרבי יהושע בן קרחה דאמר דכל ישראל אין יוצאין בפסח אחד לפי שצריך לכל אחד יאכל כזית

הא דטעו הא דלא טעו. ה"ה דמלי למימר הא דטעו בשתות ברוחות[ב] ד): **אבל שויה שליח מצי אמר ליה לתקוני שדרתיך בו'.** ולא"ת הא אמרי' בפ' אלמנה ניזונת (כתובות דף ק. ושם[ה]) שליח כמאן דאמר רב נחמן שליח כדיינין[ג] משמע דפחות משתות המקח קיים כדיינים ורבא גופיה קאמר הכא דאי שוייה שליח מצי א"ל לתקוני שדרתיך בו' משמע דהמקח בטל אף בפחות משתות ואומר דשב"ס דהתם רבא משום דרב נחמן קאמר ולית לא ס"ל והכא משמיה דנפשיה[ד] ור"ת מפרש[ה] דהתם מיירי בשליח הדיינין דאלמוהו רבנן להיות כמותם והכא מיירי בשליח דשויה הלוקח בעצמו אי נמי י"ל דנהי דקאמר התם שליח כדיינין והמקח קיים האומנה מיהא צריך להחזיר[ו] והכא נמי ה"ק לתקוני שדרתיך בו' וצריך להחזיר האומנה[ז] ולא כשאר אדם[ח] דפחות משתות הוי מחילה: **ה"ג בקונטרס הא דאמרן יתר משתות בטל מקח לא אמרן אלא דלא אמר נפלוג בשומא דבי דינא לא.** כלומר המקח קיים ולפי גירסא זו מייתי ראיה מרשב"ג דאמר מכרן קיים ולא ס"ל לרבא הא דאמר רב נחמן לעיל דהלכה כחכמים והא דאמרן שתות הנקנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא במטלטלי אבל במקרקעי[ט] אין אונאה לקרקעות ובמקרקעי לא אמרן אלא דפלוג בעילויא אבל פלוג במשחתא לא כדרבה[י] דאמר[יא] רבה[יב] כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה נמי חוזר והא[יג] דתנן[יד] השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים[טו] שילח ביד פיקח פיקח חייב ואמאי נימא שלוחו של אדם כמותו שאני התם[טז] דאין שליח לדבר עבירה[יז] דאמרינן דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים[יח] והדתניא[יט] שליח שלא עשה שליחותו שליח מעל עשה שליחותו בעל הבית מעל כי עשה שליחותו דבעל הבית בעל הבית מיהא מעל אמאי נימא אין שליח לדבר עבירה שאני מעילה דילפא[כ] חטא חטא[כא] מתרומה מה תרומה משוי שליח אף מעילה משוי שליח ונילף מינה משום דהוי מעילה ושליחות יד שני כתובים הבאים כאחד[כב] וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין מעילה הא דאמרן שליחות יד מאי היא[כג] דתניא[כד] על כל דבר פשע בש"א לחייב על המחשבה כמעשה ובה"א אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר[כה] אם לא שלח ידו וגו' אמרו ב"ש לב"ה והלא נאמר על כל דבר פשע אמרו להם ב"ה לב"ש והלא נאמר[כו] אם לא שלח ידו במלאכת רעהו אמרו ב"ש לב"ה א"כ על כל דבר פשע למה לי שיכול אין לי אלא הוא[כז] אמר לעבדו ולשלוחו מנין ת"ל על כל דבר פשע הניחא לב"ה אלא לב"ש דמוקמי ליה להאי קרא[כח] במחשבה כמעשה

הא דטעו הא דלא טעו. אי דלא טעו מאי יכולים למחות יכולים למחות ברוחות:[ב] אמר רב נחמן[א] האחין שחלקו[ג] הרי הן בלקוחות פחות משתות נקנה מקח יתר על שתות בטל מקח שתות קנה ומחזיר אונאה אמר רבא הא[ד] דאמרן פחות משתות נקנה מקח לא אמרן אלא דלא שויה שליח[ה] אבל שויה שליח אמר[ו] לתקוני שדרתיך ולא לעוותי[ז] והא[ח] דאמרן יתר משתות בטל מקח לא אמרן אלא דלא אמר ניפלוג בשומא דבי דינא אבל אמר נפלוג בשומא דבי דינא מכרן קיים[ט] דתנן שום הדיינים שפיחתו שתות או הותירו שתות מכרן בטל רשב"ג אומר מכרן קיים[י] והא דאמרן שתות קנה ומחזיר אונאה לא אמרן אלא במטלטלי אבל במקרקעי[יא] אין אונאה לקרקעות ובמקרקעי לא אמרן אלא דפלוג בעילויא אבל פלוג במשחתא לא כדרבה[יב] דאמר[יג] רבה[יד] כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי אונאה נמי חוזר והא[טו] דתנן[טז] השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים[יז] שילח ביד פיקח פיקח חייב ואמאי נימא שלוחו של אדם כמותו שאני התם[יח] דאין שליח לדבר עבירה[יט] דאמרינן דברי הרב ודברי תלמיד דברי מי שומעים[כ] והדתניא[כא] שליח שלא עשה שליחותו שליח מעל עשה שליחותו בעל הבית מעל כי עשה שליחותו דבעל הבית בעל הבית מיהא מעל אמאי נימא אין שליח לדבר עבירה שאני מעילה דילפא[כב] חטא חטא מתרומה מה תרומה משוי שליח אף מעילה משוי שליח ונילף מינה משום דהוי מעילה ושליחות יד שני כתובים הבאים כאחד[כג] וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין מעילה הא דאמרן שליחות יד מאי היא[כד] דתניא[כה] על כל דבר פשע בש"א לחייב על המחשבה כמעשה ובה"א אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר[כו] אם לא שלח ידו וגו' אמרו ב"ש לב"ה והלא נאמר על כל דבר פשע אמרו להם ב"ה לב"ש והלא נאמר[כז] אם לא שלח ידו במלאכת רעהו אמרו ב"ש לב"ה א"כ על כל דבר פשע למה לי שיכול אין לי אלא הוא[כח] אמר לעבדו ולשלוחו מנין ת"ל על כל דבר פשע הניחא לב"ה אלא לב"ש דמוקמי ליה להאי קרא[כט] במחשבה כמעשה

הא דטעו. הא דפיחת שתות או הותיר: **ברוחות.** מי שנפל לו חלק בדרוס אומר נוח לי חלק בצפון שהיתה לו שם שדה שמוכה לה שנפלה לו[ל] מ"מ: **הרי הן בלקוחות ו'.** כך דינן של לקוחות קנוד בפרק הזהב (ב"מ דף מט:[מ]): ה"ג **והא דאמרן יתר על שתות בטל מקח לא אמרן אלא דלא אמר נפלוג בשומא דבי דינא.** הא דאמר יתר על שתות בטלה חלוקה לגמרי לא אמרן אלא שלא התנו מתחילה להיות שומת הנכסים[מא] בשלשה שהן ב"ד אבל קבלו עליהם להיות חלוקתם כדין שום הדיינין אפי' יותר על שתות מכרן קיים דקי"ל כרשב"ג דאמר מכרן קיים במסכת כתובות פרק אלמנה ניזונית (ד' קט:) ולא ס"ל לרבא הא דאמר רב נחמן לעיל[מב] הלכה כדברי חכמים: **והא דאמרן שתות צריך להחזיר אונאה לא אמרו אלא במטלטלי.** דאונאה כתיבה בהן או קנה מיד עמיתך אל תונו[מג] דבר הנקנה מיד ליד[מד]: **בעילויא.** שלא חלקוה בחבל ליטול כל אחד בדעה וביפה אלא העלוה בדמים ונטל זה בדעה כפי דמיס וזה ביפה כפי דמיס:[מה] **חוזר.** אמין זה כשאר אונאות דקי"ל בהזהב (ב"מ דף מט:) פחות משתות מחזיר אינם דהתם אין כל אדם יכול לעמוד הדמים אבל טועה במדה טעות הוא ואדעתא דהכי לא עביד[מו]: **נימא שלוחו של אדם כמותו.** יתחייב שולחו ולא השליח: **אין שליח.** חשוב שליח לדבר עבירה שיתחייב שולחו אלא הרי הוא כעושה מחילוי: **שליח שלא עשה שליחותו.** גבי הקדש קאי שהיו אלגו מעות הקדש וטעה כסבור שהן של חולין ומסרו לשליח ליקח בהן חלוק וקנה בהן טלית שליח מעל ולא השלוחו שבדבר זה אינו שלוחו: **אבל אם עשה שליחותו בעל הבית מעל.** ומביא קרבן מעילה: **חטא חטא מתרומה.** לרוב דברים היא למודה מתרומה במסכת מעילה (דף יח:) כתיב הכא[מז] וחטאה בשגגה מקדשי ה' וכתיב בתרומה באוכלה בשוגג[מח] ולא ישאו עליו חטא: **משוי שליח.** להרמתה: **ונילף מינה.** לכל דבר עבירה דיש שליח: **שליחות יד.** בפקדון: **על כל דבר פשע.** בתר אם לא שלח ידו כתיב: **לחייב על המחשבה[מט].** אי על הדיבור אמר אם חשב לגנוב יד בפקדון הרי הוא ברשותו מאותה שעה ואילך להתחייב בכל אונסין שיעלו בו אפילו הוי שומר חנם שלא היה חייב עד עכשיו אלא בפשיעה: **אין לי.** שנתחייב באונסין בשליחות יד אלא בזמן ששלח בה יד הוא עצמו:

מוגה

הא דטעו. הא דפיחת שתות או הותיר: **ברוחות.** מי שנפל לו חלק בדרוס אומר נוח לי חלק בצפון שהיתה לו שם שדה שמוכה לה שנפלה לו[ל] מ"מ: **הרי הן בלקוחות ו'.** כך דינן של לקוחות קנוד בפרק הזהב (ב"מ דף מט:[מ]): ה"ג **והא דאמרן יתר על שתות בטל מקח לא אמרן אלא דלא אמר נפלוג בשומא דבי דינא.** הא דאמר יתר על שתות בטלה חלוקה לגמרי לא אמרן אלא שלא התנו מתחילה להיות שומת הנכסים[מא] בשלשה שהן ב"ד אבל קבלו עליהם להיות חלוקתם כדין שום הדיינין אפי' יותר על שתות מכרן קיים דקי"ל כרשב"ג דאמר מכרן קיים במסכת כתובות פרק אלמנה ניזונית (ד' קט:) ולא ס"ל לרבא הא דאמר רב נחמן לעיל[מב] הלכה כדברי חכמים: **והא דאמרן שתות צריך להחזיר אונאה לא אמרו אלא במטלטלי.** דאונאה כתיבה בהן לא תונו[מג] דבר הנקנה מיד ליד[מד]: **בעילויא.** שלא חלקוה בחבל ליטול כל אחד בדעה וביפה אלא העלוה בדמים ונטל זה בדעה כפי דמיס וזה ביפה כפי דמיס:[מה] **חוזר.** אמין זה כשאר אונאות דקי"ל בהזהב (ב"מ דף מט:) פחות משתות מחזיר אינם דהתם אין כל אדם יכול לעמוד הדמים אבל טועה במדה טעות הוא ואדעתא דהכי לא עביד[מו]: **נימא שלוחו של אדם כמותו.** יתחייב שולחו ולא השליח: **אין שליח.** חשוב שליח לדבר עבירה שיתחייב שולחו אלא הרי הוא כעושה מחילוי: **שליח שלא עשה שליחותו.** גבי הקדש קאי שהיו אלגו מעות הקדש וטעה כסבור שהן של חולין ומסרו לשליח ליקח בהן חלוק וקנה בהן טלית שליח מעל ולא השלוחו שבדבר זה אינו שלוחו: **אבל אם עשה שליחותו בעל הבית מעל.** ומביא קרבן מעילה: **חטא חטא מתרומה.** לרוב דברים היא למודה מתרומה במסכת מעילה (דף יח:) כתיב הכא[מז] וחטאה בשגגה מקדשי ה' וכתיב בתרומה באוכלה בשוגג[מח] ולא ישאו עליו חטא: **משוי שליח.** להרמתה: **ונילף מינה.** לכל דבר עבירה דיש שליח: **שליחות יד.** בפקדון: **על כל דבר פשע.** בתר אם לא שלח ידו כתיב: **לחייב על המחשבה[מז].** אי על הדיבור אמר אם חשב לגנוב יד בפקדון הרי הוא ברשותו מאותה שעה ואילך להתחייב בכל אונסין שיעלו בו אפילו הוי שומר חנם שלא היה חייב עד עכשיו אלא בפשיעה: **אין לי.** שנתחייב באונסין בשליחות יד אלא בזמן ששלח בה יד הוא עצמו:

מוגה

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פי"ג מהל' מכירה הל"י"ב סמג לאוין קע טוש"ע חו"מ סי' רכז סעי' ט:
כו ב מיי' שם הל"ט וי"ב וט"ו מהל' שלוחין הל"ג סמג לאוין שם טוש"ע שם סי' קפב סעי' ג וסי' רכז סעיף ל [וסעי' לז]:
כז ג מיי' פי"ג מהל' מכירה הל"י"ב סמג שם טוש"ע שם סי' רכז סעי' לח [וחלופי גרסאות יש כאן] וגי' הרמב"ם וש"ע אינו כגירסת הרי"ף ז"ל ע"ש]:
כח ד מיי' שם הל"ח וט"ו מהל' שלוחין הל"ג סמג שם טוש"ע שם סעי' כט:
כט ה מיי' פט"ו מהל' מכירה הל"ח סמג שם טוש"ע שם סעי' ז:
לא ז מיי' שם הל"ו טוש"ע שם סעי' ח:
לב ח מיי' פ"ז מהל' מעילה הל"ב סמג עשין רי:
לג ט מיי' שם הל"ח:
לד י מיי' פ"ג מהל' גזילה הל"ח סמג שם טוש"ע שם סי' רלב סעי' ד:
לה כ מיי' שם טוש"ע שם סעי' ה:

תורה אור השלם

1. עַל כָּל דָּבָר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח
2. אם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בְּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ: שמות כב ז

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תוס' ר"י הזקן

ברוחות. שנויא הוא שהיתומים ניחא להו ברוח צפוני מרוח דרומי שבא לחלק הגדול אע"פ שרוח צפוני שוה לרוח דרומי. והלכה כרב נחמן והביא זה הר"ם פרק עשירי בנחלות פרק [ה"ד]. **בלקוחות.** כדמפרש, ואין להם דין יורשין שאין לאחד לירש יותר מחברו אפילו פרוטה. **נקנה מקח.** דמחילה הוי. **שויה שליח.** שעשה האחד שליח. [לעוותי]. לקלקלני, אלא שתתקנני, שאין דרך בני אדם לעשות שליח לקלקלם, והמקח בטל. ואי קשיא והא אמרינן בפרק אלמנה נזונת [כתובות ק, א] שליח כמאן אמר רבא א"ר נחמן שליח כדיינים, כלומר ואם טעה בשתות בטל מקח פחות משתות קנה ומחזיר אונאה. ואיכא למימר דפסקינן התם בגמ' שליח כאלמנה. ואית דמתרצי דהכא איירי במטלטלי דהוראל ואיכא ביטול מקח אם הוא קנה ביותר משתות משתות שלוחו אפילו פחות משתות ביטול מקח איכא (אם הוא קנה ביותר משתות). ולא נהירא דא"כ אפילו חזרת אונאה נימא דלא יחזיר דהא אין אונאה לקרקעות. ואסיקנא תמן הלכתא דשליח כאלמנה ואפילו בכל שהוא חוזר המקח. ומסתברא דהני מילי היכא דנתאנה לוקח שלקח ביותר משוויו, אבל אם קנה בשוויו ולא לקח ביותר אין המקח חוזר אלא נסתלק המוכר והדין עם השליח לשלם, דאמרינן פרק גט פשוט [ב"ב קסט, ב] הניא אתתא דיהבא זוזי לבהדא גברא למזבן ארגא אזל זבנה שלא באחריות אתא לקמיה דרב נחמן א"ל לתקוני שדרתיך ולא לעוותי א"ל רב נחמן אם זבנא מיניה שלא באחריות והדר זבין לה ניהליה באחריות. ואיכא מאן דמוקים שלא ידע המוכר שהוא קונה לאחר. אבל אם ידע המוכר שהוא קונה לאחר בכל מקח כמ"ש פרק גט פשוט. **בשומא דבי דינא.** כדין שומת ב"ד דשתות בטל מקח. **בעלויא.** שזה נטל הקרקע וזה נטל קרקע אחר ועלו אותם בדמים וטעו באותם דמים. **במשחתא.** שחלקו במדה וטעו במרידה. **חוזר.** אית דמפרשי חוזר בשאר מטלטלי דאפילו בכל שהוא חוזר המקח כמו שביארנו בפרק המוכר את הספינה ס. **שליח.** גבי הקדש שאם נתן מעות לשליח להוציאן וכסבור חולין הם אם עשה השליח מה שאמר לו בעל הבית [בעל הבית] מעל, ואם שנה שליח מעל. **חטא.** במעילה כתיב [ויקרא ה, טו] וחטאה בשגגה, ובתרומה כתיב [ויקרא כב, ט] ולא ישאו עליו חטא. **מנין.** שחייב הנפקד באונסין.

מסורת הש"ס

מז) גיטין כה. מח. ביצה לז: ב"ק ט. קט: כתובות מח. ב"מ קז., מ) כתובות פה. קט: ב"מ קח. מא) כתובות קפ. ערובין עה: [דזמנתו נדרים לו.] (פסחים פט: תמורה מ), מב) כתובות לט: ד) [כתובות לט:] ב"מ מז. קח. תמורה מז, מג) ב"מ מו: ב"ב ל. מנחות קט. עז, מד) [בב"מ וב"ב ומנחות איתא רבא] (וב"ס כאן בבמ"י ובכי"ק), מה) ב"ק עט: ב.; ע"ש נדרים נד. כתובות לח.; כ) [בבמ"י: דילפינן], מו) [פסחים לב. סנהדרין פד. זבחים מה. תמורה ב. מעילה יח:], מז) לעיל כד, וש"נ, מח) ב"מ מד. (זבחים כג), מט) [בבמ"י: מהמשנה], נ) [בבמ"י כתובות לט: מביא אבי אמון], נא) [וש"ש עוד בדף ג ע"ב], נב) [אולי ר"ל כשלבה, רש"ש], נג) [ע"ש], נד) [ויקרא כה, יד], נה) [ב"מ מז ע"ב], נו) [בבמ"י שבריר"ף נוסף ד"ה ממשמתא. במדה:], נז) [בבמ"י שבריר"ף נוסף: ולא מחילו], נח) [ויקרא ה, טו], נט) [שם כב, טו], ס) [וע' היטב בתוס' כתובות ק. ותוס' גיטין לד. ד"ה ב"ד], סא) [ד"ה רבא], סב) [ל"ל דגרסינן. ובדפו"ר דגר"], סג) [בדפו"ר כתוב: והכי גרסינן. במקום וכ"ג], סד) ל"ל חטא], סה) [כתובות פי"א ה"ד], סו) [נדל"ל בפלג], סז) [וע' תוס' כתובות לח. בד"ה אלמנה ושוד שם ק. ד"ה אמר ר"ג], סח) [סנהדרין פג ע"ב], וע"ע רש"י מעילה כא ע"ב ד"ה המנעי מעל], סט) [ע"ש וגם בתוס' שם ד"ה מתנו], ע) [ב"ב ל ע"ב],

גליון הש"ם

גמ' הרי הן בלקוחות. עיין גטין דף מח ע"א תד"ה אי לאו דאר"י:

הגהות הב"ח

(א) **גמ'** אמר רבא הא דאמרת: (ב) שם והא דאמרת יתר: (ג) שם והדתנן שליח שלא. נ"ב מצנה היא במעילה: (ד) רש"י ד"ה לחייב על המחשבה. נ"ב ובב"מ סוף דף מג פרש"י דוקא אמר ועיין שם בתוס': (ה) תוס' ד"ה אמאי וכו' מן העדר ואמר לבעל חובו טול עלה זה:

מוסף תוספות

א. יכולים למחות. תוס' בתוספות ק. ב. אלא רבותא נקט דאפילו ברוחות יכולין למחות. שם. דחדא מיניהו נקט. תוס' גיטין לד. ג. פירוש בקונטרס שליח שתם משמע דאפילו שליח בעלמא. תוס' בתוספות ק. ועי"ש שהעמידו הקושיא בדוקא על פי' הקונטרס. ד. סברא דנפשיה קאמר ולא משמיה דרב נחמן. תוס' בהש"ס. ה. ואמתניתין קיימינן דתנן בב"ד ועלה קאמרינן שליח ב"ד כמאן ואמר ר"נ ששלוחם כמותם. ויעב"ל. ו. ובדיינים גופייהו מחזיר ההונאה בפחות משתות. תוס' בהש"ס. דאין כח ב"ד יפה כלל טפי מבשליח דעלמא. תוס' בתוספות ק. ז. ואפילו טעה בכל שהוא. רשב"ם. ח. המשלח עצמו. תוס' בהש"ס. ט. לא היה יכול לחלק בין מקרקעי למטלטלי דאפי' במקרקעי יש אונאה ביתר משתות. שם. י. ועד כאן לא קאמר רשב"ג מכרן קיים אלא בשתות אבל ביתר משתות לא קאמר. שם. יב. פ' אין אונאה כלל ואפילו ביתר משתות המקח קיים ואין לו להחזיר אונאה. ריטב"ם. יג. דבמאתים הוי ביטול מקח. תוס' בתוספות לח: יד. מעט פחות מאמתן זבן א"נ שוה מאה ומעט יותר. תוס' בהש"ס. טו. דיודע התלמוד דאפי' דנזכר השליח דהוי מזיד דמחייבין ליה לבעה"ב כשעשה שליח שליחותו. שם. טז. דמשמע דוקא נזכרו שניהם הוא דאיכא מעילה גבי חנוני אבל נזכר בעה"ב לא מעל חנוני דיצא לחולין במעילת בעה"ב. שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

נילף מיניה. ממעילה: **מה מכירה.** מינה מתקיימת אלא ע"י אחר הגנב מוכר והלוקח לוקח: **אף טביחה.** אפילו טבחה שליח נתחייב הגנב בתשלומי ד' וה': **או.** מכרו לרבות אפילו שליח: **קתם השור קתם השה.** דחד מיניהו יתירה הוא ולרבות לרבות שאם מינה שליח מתחיל לטבוח חייב הגנב: **מאי איכא למימר.** נילף מיניה דיש שליח לדבר עבירה: **הוא ולא שלוחו** גרסינן: **ונמ"ד אין מלמדין.** ולית לן למילף ממעילה וטביחה דיש שליח לדבר עבירה ומסברא אין שליח דאית לן למימר דיש לו לשמוע דברי הרב והני ההוא הסוא מאי דרשי בהו: **למעוטי שניס אוחזין וכו'.** שפטורין ממטאת דשחוטי חוץ: **הסוא ולא אנוס.** דהסוא משמע שיהא בהוייתו ובישוב דעתו: **קסבר שני כתובים הבאים כאחד מלמדים.** וילף ממעילה וטביחה דיש שליח לדבר עבירה והני הסוא דרשי להו חד למעוטי שניס אוחזים וחד למעוטי אנוס ולית ליה דרשה דהוא הסוא: **מכלל דס"ק כו'.** בתמיה: **דינא רבה ודינא זוטא איכא ביניייהו.** לשמאי מיחייב בדינא רבה בעונש גדול ולת"ק לא מיענש כולי האי כהורג עצמו אלא כגורם: **ואדוני יואב.** זהו מרד שקרא אדון בפני המלך: **אם פ"ל.** דהאי חייב דקאמר שמאי בדיני אדם קאמר ויליף ממעילה וטביחה וקסבר שני כתובים הבאים כאחד כו' אפ"ה מודה הוא באומר כו' הואיל ונהגה שליח זה: **שליח נעשה עד.** בין לקידושין בין שאלה ממון לבעל חובו מצטרף שליח עם עד להיות שניס או אם שניהם שלוחים היו ביחד שניהם מעידים בדבר: **ה"ל דנא הוו קידושי.** הרי רא. וכי אמרינן בסנהדרין (דף כט.) צריך שיאמר אתם עדיי ה"מ בעדי הודאה שפעמים שאדם מודה לתובעו מנה ואומר הדין עמך מפני שרואה להשתיקו מעליו עד לאחר זמן ואע"פ שאינו חייב לו כלום לפיכך אין השומע יכול להעיד בפני הודה עד שיאמר אתם עדי אבל בעלמא לא: **אלומי אלומה למילתא.** דעדות כשעשה הדבר ע"י השליח: **הוא דאמר.** רב: **שליח ועד אחד.** יכולין להעיד על הדבר: **איפוך.** דב"ה לב"ש: **מתני איפכא.** לפלוגתא דאמוראי: **והלכתא שליח נעשה עד** גרסי': **הן הן עדיו.** דשליח נעשה עד: **וכן בגרושין.** אם שלח גט לאשתו ע"י שניס: וכן

מורד במלכות הוה דקאמר ליה ואדוני יואב כו'. פי' בקונטרס דמורד היה מהא דקאמר אדוני יואב בפני המלך דוד[א] ולא נהירא[ב] שהרי יואב לא היה מורד במלכות[ב] ואומר רבינו מאיר דביו אל ר"ת מה שאמר לו דוד שילך לביתו לאכול ולשתות[ג] והוא מיאן בדבר כדכתיב כל עבדי אדוני על פני השדה חונים ואני אבא אל ביתי לאכול וגו' בתמיה ולא היה לו לסרב וי"מ דהמרד היה שהקדיש לומר אדוני יואב קודש המלך דוד[ד]:

שלא מצינו בכל התורה כולה זה נהנה וזה מתחייב. וא"ת והא איכא מעילה שאם אמר הגזבר לשליח אכול ככר זה של הקדש והשליח לא ידע שהוא של הקדש דחייב המשלח ואמאי זה נהנה וזה מתחייב הוא וי"ל דמעילה לא מתחייב המשלח ע"י הנאת השליח אלא ע"י הגבהה דשליח דמיד לאגבהיה שליח קייים והיא שעתא חייב משלח אמנם מסופק היה ר"י באומר לשליח הוסט ידך לכל של שמן ותהנה מן הסיכה או שב על עורות של הקדש או התמתם בגזיז עולה[ג] והשליח לא ידע דהם של הקדש דהשתא לא עשאו שליח אלא מן ההנאה אם יתחייב המשלח כדאמרינן גבי מעילה[ד] או דילמא זה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן[ה]:

ולא אמר להם אתם עדי ה"נ דלא הוו קידושי. ופשיטא דהוו קידושין משמע דלא מצרכי לומר אתם עדיי כי אם בהודאה כדאמר בסנהדרין (דף כט.) שאם אמר לאחירו אתה חייב לי מנה והודה בפני שניס אם לא אמר אחד מהם אתם עדיי יכול לומר לו היום או למחר משטה אני בך מיהו אי לא טעין לא טענינן ליה אבל עשוי אדם שלא להשביע עצמו כגון אם הודה הלוה בפני שניס חייב אני לך בלא תביעת המלוה טענינן ליה אפי' כי לא[ו] טען[ז]: **עד כאן לא פליגי אלא כו'.** תימה אמאי קאמר עד כאן לא פליגי כי נמי פליגי מי לא פריך שפיר ממילתיה דב"ה וי"ל היינו טעמא דלא דלה למיפרך מב"ה דהוה מצי לשנויי איפוך כדמשני בסמוך: וכן

נילף מיניה משום דהוה מעילה טביחה ומכירה שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין מעילה הא דאמרן טביחה ומכירה מאי היא אמר קרא [1]וטבחו או מכרו [ב]מה מכירה ע"י אחר [א]אף טביחה על ידי אחר דבי ר' ישמעאל תנא או לרבות את השליח דבי חזקיה תנא תחת לרבות את השליח הניחא למ"ד [ג]שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר גלי רחמנא בשחוטי חוץ [2]דם יחשב לאיש ההוא דם שפך הוא ולא שלוחו אשכחן גבי שחוטי חוץ [ב]בכל התורה מנלן דיליף משחוטי חוץ אדיליף משחוטי חוץ נילף מהנך הדר כתב רחמנא ונכרת האיש ההוא אם אינו ענין לגופו תנהו ענין לכל התורה כולה ולמ"ד שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדים הני ההוא ההוא מאי דריש בהו חד למעוטי [ד]שנים שאוחזים בסכין ושוחטים וחד הוא [ה]ולא [ו]אנוס הוא ולא שוגג הוא ולא מוטעה ואידך מהוא ההוא ואידך הוא ההוא לא דריש והא דתני [ז]האומר לשלוחו צא הרוג את הנפש הוא חייב ושולחיו פטור שמאי הזקן אומר משום חגי הנביא שולחיו חייב שנא' [3]אותו הרגת בחרב בני עמון [ח]מאי טעמיה דשמאי הזקן קסבר שני כתובים הבאים כאחד מלמדין והוא ההוא לא דריש ואיבעית אימא לעולם דריש [ט]ומאי חייב בדיני שמים מכלל דת"ק סבר אפילו מדיני שמים נמי פטור אלא דינא רבה ודינא זוטא איכא בינייהו ואיבעית אימא שאני התם דגלי רחמנא אותו הרגת בחרב בני עמון ואידך [י]הרי לך כחרב בני עמון מה חרב בני עמון אין אתה נענש עליו אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו מאי טעמא מורד במלכות הוה דקאמר ליה [4]ואדוני יואב [י]וכל עבדי אדוני על פני השדה חונים אמר רבא את"ל סבר שמאי שני כתובים הבאים כאחד מלמדין והוא ההוא לא דריש מודה [כ]באומר לשלוחו צא בעול את הערוה ואכול את החלב שהוא חייב ושולחיו פטור שלא מצינו בכל התורה כולה זה נהנה וזה מתחייב: איתמר רב אמר שליח נעשה עד דבי רבי שילא אמרי אין שליח נעשה עד מ"ט דבי רבי שילא אילימא משום דלא א"ל הוי לי עד אלא מעתה קידש אשה בפני שנים ולא אמר להם אתם עדיי ה"נ דלא הוו קידושי אלא רב אמר [ל]שליח נעשה עד אלומי קא מאלימנא למילתיה דבי רבי שילא אמרי אין שליח נעשה עד כיון דאמר מר [מ]שלוחו של אדם כמותו הוה ליה כנופיה מיתיבי אמר לשלשה צאו וקדשו לי האשה אחד שליח ושנים עדים דברי ב"ש וב"ה אומרים כולם שלוחין הן ואין שליח נעשה עד עד כאן לא פליגי אלא בשלשה אבל בשנים דברי הכל לא הוא דאמר כי האי תנא דתניא רבי נתן אומר בית שמאי אומרים שליח ועד אחד וב"ה אומרים שליח ושני עדים ורב כבית שמאי איפוך ורב אחא בריה דרבא מתני איפכא רב אמר אין שליח נעשה עד דבי ר' שילא אמרי שליח נעשה עד [נ]והילכתא שליח נעשה עד אמר רבא אמר רב נחמן [ס]אמר לשנים צאו וקדשו לי את האשה הן הן שלוחיו הן הן עדיו [ע]וכן בגירושין וכן

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פ"ב מהל' גניבה הל"י:
לז ב מיי' פי"ח מהל' מעשה קרבנות הלט"ו:
לח ג מיי' פ"ב מהל' רוצח הלכה ב ג:
לט ד מיי' פ"ג מהל' אישות הלט"ו:
מ ה ו מיי' שם הלט"ז סמג עשין מה טוש"ע אה"ע סי' לה סעי' ב:
מא ז מיי' פ"ז מהל' גירושין הלי"ד וס"ב שם הל"ב סמג עשין מח טוש"ע שם סי' קמב סעי' יח:

מוסף רש"י

מה מכירה על ידי אחר. מכירה אי אפשר אלא ע"י אחר, שהלוקח לוקחו ממנו (כתובות לג:). אין מכירה אלא בגנוב, מוכר ולוקח (ב"ק נא.). תחת. תחת השור, מלי למכתב יאלאם בשור (כתובות לג:). הוא ולא אנוס. דהכי דרשי ליה בת"כ כל הסוא דגבי ונכרת, כשיצאו בהווייתו ובדעתו ולא אנוס ולא שוגג מאליו או מוטעה ע"י אחרים (בחיים קח:). הוא ההוא לא דריש. לאורחא דקרא לאשמעני הכי (לעיל סו.). כחרב בני עמון. כאותן שהורגים בני עמון אלא מדעתך (שבת נז.). ואדוני יואב. לאו מורד אלעא לקבל עליו מרות אחרים בפני המלך (שם).

מוסף תוספות

א. דהוה ליה למימר ועבדך יואב אדוני. ריטב"א. ב. בנ"א מה מרד הוא זה כיון דיואב עצמו לא היה מורד להחזיק עצמו מלך. תוס' הרא"ש. המהרש"א מביא מת"י נ"א. ואין נראה דאין זה מורד דלא בא להמליכו לקרותו מלך. (ועי' תוס' הרא"ש ונראה זה קושיא הראשונה אלו). ג. או לירד בתוך מים של הקדש לרחוץ בהם. תוס' הרא"ש. ד. דהחיוב הוי בשביל שנתן לו רשות להפסיד ההקדש ומעל בכך המשלח אפי' אין באותו רחיצה וסיכה עדיין הנאה לשליח ושוב אין מעילה בהנאת השליח שכבר יצא לחולין במעילת המשלח. תוס' טוף. ה. דלא מרבינן שליחות במעילה אלא כעין שליחות דתרומה שאין לתורם שום הנאה אבל היכא דנהנה השליח כה"ג לא נתרבה שליחות למעילה. תוס' הרא"ש. ו. וכר"ן כתוב: אבל אלו שראו עיקר המעשה למה להם למימר אתם עדיי.

תורה אור השלם

1. כִּי יִגֹּב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מָכְרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה: שמות כא לז
2. וְאָל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיְיָ לִפְנֵי מִשְׁכַּן יְיָ דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב עַמּוֹ: ויקרא יז ד
3. מֹדִיעַ בְּזִיתָ אֶת דְּבַר יְיָ לַעֲשׂוֹת הָרָע בְּעֵינָו אַת אוּרִיָּה הַחִתִּי הִכִּיתָ בְחֶרֶב וְאֶת אִשְׁתּוֹ לָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה וְאֹתוֹ הָרַגְתָּ בְחֶרֶב בְּנֵי עַמּוֹן:
שמואל ב יב ט
4. וַיֹּאמֶר אוּרִיָּה אֶל דָּוִד הָאָרוֹן וְיִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה יֹשְׁבִים בַּסֻּכּוֹת וַאדֹנִי יוֹאָב וְעַבְדֵי אֲדֹנִי עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה חֹנִים וַאֲנִי אָבוֹא אֶל בֵּיתִי לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׁכַּב עִם אִשְׁתִּי חַיָּךְ וְחֵי נַפְשֶׁךָ אִם אֶעֱשֶׂה אֶת הַדָּבָר הַזֶּה:
שמואל ב יא יא

תוס' ר"י הזקן

טביחה ומכירה. שאם גנב וצוה לשוחטו או למכרו נתחייב בארבעה וחמשה. שליח. המקדש אשה לאחר מצטרף (עמו) [עם עד אחר] לעדות הקדושין. הכי נמי דלא הוו קדושי. מה ענין אתם עדי [לכאן] דכי בענין אתם עדי הני מילי שתבע לו מנה לי בידך והלה אומר הן, שפעמים משיב כך להשתיקו ומשטה הוא בו, אבל כי אמר אתם עדי לא מצי טעין הכי, אבל הכא הואיל וראה המעשה שנתן לה הקדושין מה תועלת באמרו אתם עדי. אלומי למילתיה. דעדות כשעושה הדבר על ידי העדים.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות